RUHTINAS

NICCOLÓ MACHIAVELLI

NICCOLÒ MACHIAVELLI

RUHTINAS

Il Principe

Suomentanut ja johdannolla varustanut

O. A. KALLIO

Nimikkeen automaattinen analysointi tietojen, erityisesti mallien, trendien ja korrelaatioiden, saamiseksi tekijänoikeuslain 13b § ("tekstin- ja tiedonlouhinta") mukaisesti on kielletty.

© 2026 Niccolò Machiavelli

Kääntäjä: Oskar Albin Kallio

Kustantaja: BoD · Books on Demand, Mannerheimintie 12 B, 00100 Helsinki, bod@bod.fi

Kirjapaino: Libri Plureos GmbH, Friedensallee 273, 22763 Hampuri, Saksa

ISBN: 978-952-89-4846-9

SISÄLLYS

SISÄLLYS 3

OMISTUS 5

R U H T I N A S 8

Ruhtinaskuntien eri lajeista ja siitä miten ne hankitaan 8

Perinnöllisistä ruhtinaskunnista 9

Sekamuotoisista ruhtinaskunnista 10

Miksi Aleksanterin valloittama Dareioksen valtakunta ei hänen kuoltuaan noussut kapinaan hänen seuraajiaan vastaan 17

Miten on hallittava sellaisia kaupunkeja tai ruhtinaskuntia, jotka ennen valtausta ovat eläneet omien lakiensa mukaan 20

Uusista ruhtinaskunnista, jotka on hankittu omien aseiden ja oman toimintakyvyn avulla 22

Uusista ruhtinaskunnista, jotka hankitaan joko vieraiden aseiden tai onnen avulla 25

Niistä, jotka rikollisin keinoin ovat kohonneet ruhtinuuteen 32

Porvarillisesta ruhtinuudesta 36

Kuinka on arvioitava eri ruhtinaskuntien voimia 39

Hengellisistä ruhtinaskunnista 41

Sotaväen eri lajeista ja palkkajoukoista 44

Apujoukoista, omasta ja sekalaisesta sotaväestä 49

Ruhtinaan velvollisuuksista sotalaitokseen nähden 53

Siitä miten ihmiset, eritotenkin ruhtinaat, saavat osakseen kiitosta tai häpeää 56

Anteliaisuudesta ja saituudesta 58

Julmuudesta ja lempeydestä ja siitä, onko parempi olla rakastettu kuin pelätty 60

Missä määrin ruhtinaiden on pidettävä lupauksensa 63

Halveksinnan ja vihan välttämisestä 66

Missä määrin linnoitukset ja monet muut toimenpiteet, joihin ruhtinaat usein ryhtyvät, ovat hyödyksi tai vahingoksi 75

Miten tulee ruhtinaan käyttäytyä saavuttaakseen kunnioitusta 79

Ruhtinasten sihteereistä 83

Miten on imartelijoita kartettava 85

Miksi Italian ruhtinaat ovat menettäneet valtionsa 87

Missä määrin kohtalo voi vaikuttaa ihmisten asioihin ja miten sitä voidaan torjua 89

Kehoitus Italian vapauttamiseen muukalaisten vallasta 92

VIITESELITYKSET 96

OMISTUS

NICCOLÒ MACHIAVELLI

Hänen Korkeudelleen Lorenzolle, Piero de' Medicin pojalle.

Niiden, jotka tahtovat saavuttaa jonkun ruhtinaan suosion, on useimmiten tapana lähestyä häntä sellaisin lahjoin, joita he itse pitävät kalleimpinansa tai joiden näkevät olevan hänelle mieluisimpia. Niinpä nähdäänkin heidän monesti tarjoavan hevosia, aseita, kultakankaita, jalokiviä ja muita samantapaisia koruja, jotka ovat hänen suuruutensa arvoisia.

Kun siis haluan esittäytyä Teidän Korkeudellenne jollakin todistuksella alttiudestani Teitä kohtaan, en ole omaisuudestani löytänyt mitään, jota pitäisin kalliimpana tai niin suuressa arvossa kuin suurten miesten tekojen tuntemista, jonka olen hankkinut pitkällisellä kokemuksella nykyajan asioissa ja muinaisajan jatkuvalla tutkimisella. Harkittuani ja punnittuani tietojani kauan ja ahkerasti olen ne nyt koonnut pieneen nidokseen, jonka täten lähetän Teidän Korkeudellenne. Ja vaikkapa arvelenkin, ettei tämä teos ansaitsisi tulla Teidän nähtäviinne, luotan kuitenkin siihen, etten voi tarjota Teille suurempaa lahjaa kuin antaa tilaisuuden mitä lyhyimmässä ajassa tutustua kaikkeen siihen, minkä minä niin monina vuosina ja niin monia vaivoja ja vaaroja kestäen olen oppinut tuntemaan.

Tätä teostani en ole somistellut komein puheenparsin enkä rikastuttanut pöyhkeillä ja suurellisilla sanoilla tai muilla sellaisilla ulkonaisilla houkutuksilla ja koristuksilla, joilla niin monet tavallisesti silaavat ja kaunistavat tuotteensa. Olen näet tahtonut, että joko kirjalleni ei ole annettava mitään arvoa tai että pelkästään sen sisällyksen totuudellisuus ja aineen vakavuus tekevät sen mielui-

saksi. Älköönkä katsottako liian vaateliaaksi, jos halpa ja alhaisarvoinen mies rohkenee pohtia ja arvioida ruhtinasten hallintotoimia. Sillä samoin kuin ne, jotka tahtovat kuvata maisemia, laskeutuvat tasangolle tarkastellakseen vuorten ja korkeiden paikkojen luontoa, ja nousevat vuorille tarkastellakseen tasankoja, samoin täytyy olla ruhtinas ymmärtääkseen oikein kansan luonteen ja kansanmies tunteakseen hyvin ruhtinaat.

Ottakaa siis, Teidän Korkeutenne, vastaan tämä pieni lahja siinä mielessä, missä sen Teille lähetän. Jos Te ahkerasti luette ja harkitsette sitä, niin Te näette minun siinä kiihkeästi toivovan, että Te saavuttaisitte sen suuruuden, jonka Teidän onnenne ja muut ominaisuutenne Teille takaavat. Ja jos Teidän Korkeutenne joskus suvaitsisi ylhäisestä asemastaan luoda katseensa myös näihin alhaisiin seutuihin, niin Te huomaisitte, kuinka ansaitsemattomasti minä saan kärsiä kohtalon kovaa ja jatkuvaa kolhimista.

RUHTINAS

1. LUKU

Ruhtinaskuntien eri lajeista ja siitä miten ne hankitaan

Kaikki valtiot, kaikki herruudet, joilla on ollut ja on valta hallita ihmisiä, ovat olleet ja ovat joko tasavaltoja tai ruhtinaskuntia. Ruhtinaskunnat ovat joko perinnöllisiä, silloin kun sama suku on niissä jo kauan hallinnut, tai ovat ne uusia. Uudet taas ovat joko kokonaan uusia, kuten Francesco Sforzan valta Milanossa, tai ovat ne vain uusina jäseninä liitetyt sen ruhtinaan perintövaltioon, joka ne on valloittanut, kuten esim. Napolin kuningaskunta on liitetty Espanjan kuninkaan valtioon. Nämä näin hankitut valtiot ovat tottuneet joko ruhtinasvaltaan tai vapaaseen olotilaan; ja ne hankitaan joko vierain asevoimin tai omin apuneuvoin, joko onnen tai kyvykkyyden avulla.

2. LUKU

Perinnöllisistä ruhtinaskunnista

En tahdo tässä enää kajota tasavaltoihin, koska toisaalla[2] olen jo käsitellyt niitä laveasti. Käännyn siis nyt vain ruhtinaskuntiin ja aion edellä mainitussa järjestyksessä selvittää, miten sellaisia voidaan hankkia ja säilyttää. Perinnöllisiä ruhtinaskuntia, joiden asukkaat ovat tottuneet hallitsijasukuunsa, on huomattavasti helpompi säilyttää hallinnassa kuin vasta hankittuja alueita. Riittää, ettei hallitsija muuta edeltäjiensä vakiinnuttamia käytäntöjä ja että hän mukautuu olosuhteisiin.

Niinpä sellainen ruhtinas, jos hän on kohtalaisen kykenevä, aina pysyykin valtiossaan pystyssä, jollei jokin aivan tavaton ja ylivoimainen mahti sitä riistä häneltä; ja sen menetettyäänkin hän voi voittaa sen takaisin, jos valloittajaa kohtaa jokin vastoinkäyminen. Siitä on meillä Italiassa esimerkkinä Ferraran herttua,[3] joka ei olisi voinut kestää venezialaisten hyökkäystä v. 1484 eikä paavi Julius II:n v. 1510, ellei hänen valtansa olisi ollut niin vakiintunutta. Koska synnynnäisellä ruhtinaalla on vähemmän aihetta ja vähemmän pakkoa tehdä vääryyttä, niin siitä johtuu, että häntä enemmän rakastetaan; ja jollei hän aivan tavattomilla vioilla ole vihastuttanut alamaisiaan, niin on luonnollista, että he ovat hänelle suopeita. Missä ruhtinuus on jo päässyt lujasti juurtumaan, siellä katoaa helposti uudistusten aihe ja muisto, kun taas muutos aina aiheuttaa muitakin mullistuksia.

3. LUKU

Sekamuotoisista ruhtinaskunnista

Mutta uusi ruhtinaskunta sen sijaan tuottaa vaikeuksia. Ensiksikin, jollei se ole aivan uusi, vaan ainoastaan uusi jäsen, niin että valtiota kokonaisuudessaan voidaan pitää sekamuotoisena, aiheuttaa selkkauksia etusijassa se luonnollinen vaikeus, joka on yhteinen kaikille uusille ruhtinaskunnille. Ihmiset vaihtavat mielellään hallitsijaa parempien olojen toivossa. Tämä toivo saa heidät tarttumaan aseisiin hallitsijaansa vastaan, mutta pian he huomaavat pettyneensä, sillä tilanne on vain pahentunut. Siihen taas on syynä toinen yleinen ja luonnollinen välttämättömyys, joka pakottaa uuden ruhtinaan loukkaamaan uusia alamaisiansa joko sotaväellään tai lukemattomilla muilla valloituksen aiheuttamilla pakkotoimilla. Täten sinä saat vihollisiksesi kaikki ne, joita olet loukannut maata valloittaessasi, etkä pysty säilyttämään niidenkään ystävyyttä, jotka sinua siinä auttoivat, koska et kykene tyydyttämään heidän kaikkia toiveitaan, etkä myöskään, ollen heille kiitollisuuden velassa, rohkene käyttää heitä kohtaan voimakeinoja. Mahtavinkin valloittaja näet tarvitsee maan asukasten kannatusta saadakseen sen haltuunsa. Siinä syy, miksi Ranskan kuningas Ludvik XII[4] valtasi niin äkkiä Milanon ja sen yhtä äkkiä menetti. Ja ensi kerralla riitti hänen karkoittamiseensa pelkästään Lodovico Sforzan omat voimat, koska ne, jotka olivat avanneet portit valloittajalle, huomasivat pettyneensä toiveissaan ja odotuksissaan eivätkä voineet sietää uuden ruhtinaan mielivaltaa. — On kyllä totta, että toisen kerran kapinan jälkeen valloitettu maa ei enää ole yhtä helposti menetettävissä, koska ruhtinas, käyttäen kapinaa hyväkseen, nyt vähemmän arkailee turvatessaan valtaansa rankaisemalla rikollisia, paljastamalla epäiltyjä ja linnoittamalla heikkoja paikkoja. Ja joskin ensi kerralla riitti Milanon Ranskalta riistämiseen pelkkä herttua Lodovicon rajaseuduilla nostama meteli, niin toisella kertaa täytyi koko maailman Milanon vapauttamiseksi liit-

RUHTINAS

Onko hallitsijalle parempi olla rakastettu vai pelätty? Voiko valtaa säilyttää ilman voimankäyttöä? Entä kuinka pitkälle poliittinen välttämättömyys voi oikeuttaa poikkeamisen moraalisista periaatteista?

Niccolò Machiavellin Ruhtinas on yksi maailmanhistorian kuuluisimmista poliittisista teoksista. Italian renessanssin valtataistelujen keskellä kirjoitettu kirja paljastaa vallankäytön mekanismeja ja tarkastelee hallitsijoiden menestyksen ja epäonnistumisen syitä.

Machiavelli ei kuvaile maailmaa sellaisena kuin sen pitäisi olla, vaan sellaisena kuin se on. Hänen terävät havaintonsa johtajuudesta, ihmisluonnosta, strategiasta ja poliittisesta vallasta ovat herättäneet keskustelua jo yli 500 vuoden ajan.

9 789528 948469